

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

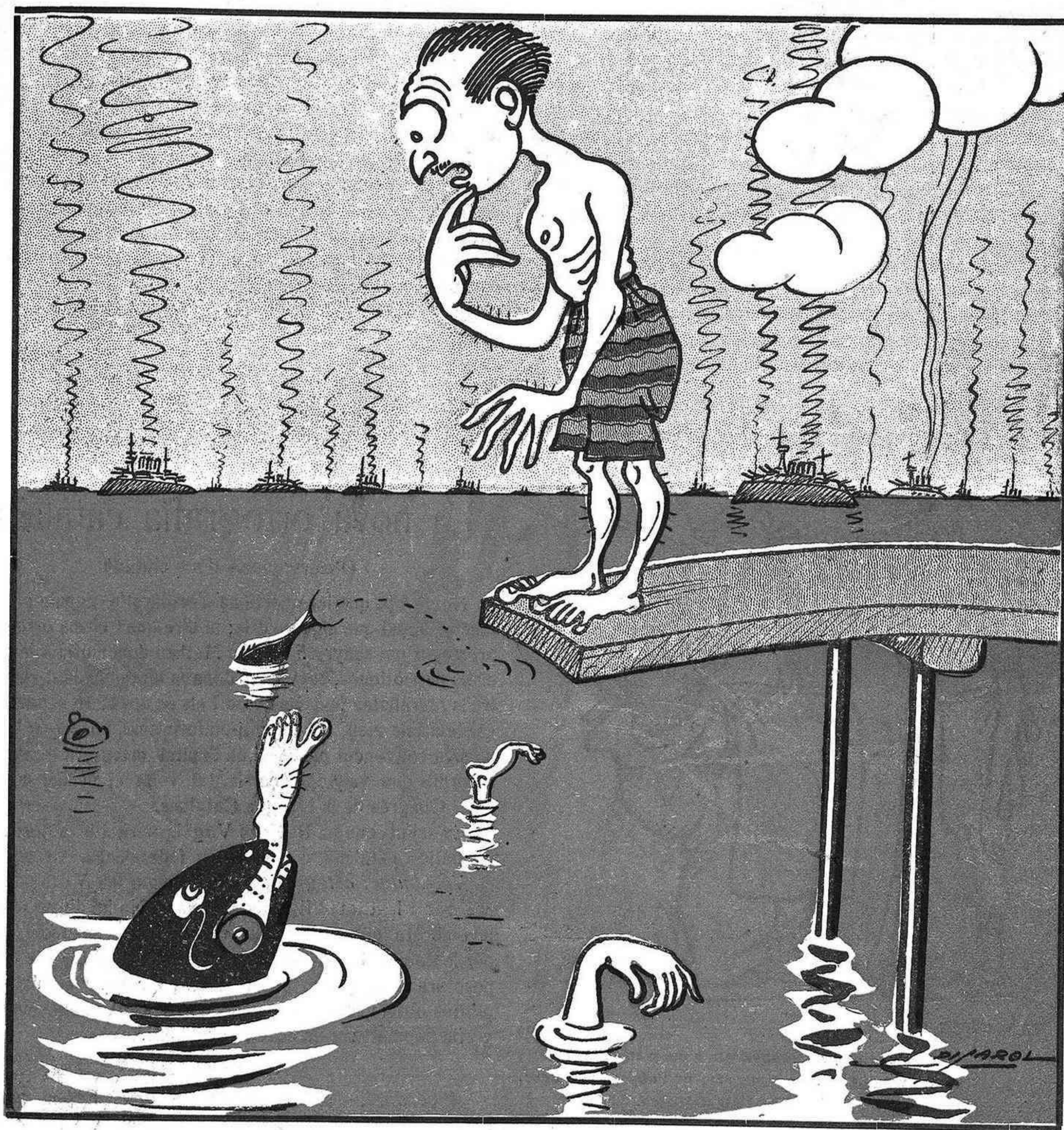
BARCELONA, 24 DE JULIOL DE 1913

Núm. 1804 ————— ANY XXXV

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ————— Atrassats: 20

OPTICA PACIFISTA

—I ara?... Juraria que l'aigua del mar ha canviat de color..

Dos caps de bestiar a manca d'altra cosa

Mandra, suor, calitja al cel i a l'enteniment. No passa res ni pot passar res, com no siguin crims i baralles de veinat.

El cronista rebusca un tema sugestiú endebades. L'arribada de l'infanta?... psè!... L'il·lustre dama passa i corre, com un meteor, i el cronista cada dia camina amb més lentitud. Impossible seguir-la. Ademés, esmentant que amb una sola tarde va assistir a dues curses de braus, ja haurem dit lo que's podfa dir.

Me resta sols, en veritat, una cosa, anava a dir insignificant; però considero que, ben mirat, no hi ha res insignificant sota la capa del cel.

El carrer de Ferràn, en l'actualitat, ofereix dues atraccions ben notables pels badocs. Són dues peces dissecades. L'una és un cap de *toro*, l'altra un cap de cavall. Magnífics tots dos. Se veu que en vida havien sigut dos exemplars notables. Junt als caps exposats hi ha un cartell explicatiu.

VAGUISTES

- Què't sembla?... guanyarem o no guanyarem?
— Ho veig difícil. La gent, ara, no l'enyora per a res, el menjar... S'estima més l'aigua fresca.

Sense aturar-m'hi, entre'l remolí dels curiosos, puc llegir algunes paraules: *Toro... volapié... Gallo... brindado Junoy...*, i en l'altre: *Gratitud... regalo S. M... se hirió mortalmente... fiesta hípica...* Endevino lo demés.

Lo bo del cas és que enfront d'aqueixos dos caps sense vida, terribles en la seva immobilitat i amb els seus ulls de cristall, sense mirada, s'hi agrupen àvidament els tranzeunts. Hi hà qui romàn allí mitja hora, com enartat; altres mediten profundament; alguns remenen els llavis, com si diguessin una oració, i el grupu, en conjunt, guarda una actitud respectuosa, consternada, solemne. Gent del poble, senyors, dames i militars, s'apilonen i s'apreten a força de no voler perdre un detall del funerari trofeu i de la llegenda que l'immortalitza. Les converses cessen. Els comentaris, si algú s'atreveix a fer-ne, són en vèu baixa, amb la mirada pietosa, amb les faccions posades en aquest semi-tò que va de la serietat a la tristesa. Allí no's crida, ni es riu, ni es gesticula. Com en una església, com en presència d'una imatge venerada, com a la vora d'una tomba prestigiosa, la gent romàn amb un gros respecte; enfervorida.

I bé, ara arriba lo únic un poc graciós i un poc rar d'aquesta crònica; el que ara us parla, a copia de passar pel carrer de Ferràn per a anar a casa seva, a força de veure tantes demostracions reverents, tantes actituds apesarades, ha acabat per fer genuflexió, cada vegada que traspasa per davant d'aquelles dues reliquies; d'aquell cap de brau i d'aquell cap de cavall, sacrificats per a fomentar millor la seva raça.

P. BERTRANA

La nova ortografia catalana

Observacions d'un ciutadà

No diré jo que les qüestions d'ortografia tinguin l'importància capdal que algú voldria; ni diré que'l cisma ortogràfic promogut pel senyor Francesc Matheu doni motiu a indignacions patriòtiques, com no'n donava un temps la divisió entre'ls pluralistes femenins en *a* i els en *e*.— Però aqueix anti-academisme meu, aqueix anti-uniformisme, no vol dir que jo no siga convençut partidari de l'unitat ortogràfica catalana; recordi's que vaig defençar-la, tal volta el primer de tots, en el Congrés de la Llengua Catalana.

És sabut que en Rovira i Virgili, veritable autoritat en gramàtica catalana, com ho és en federalisme, va publicar un *Vocabulari ortogràfic* per a divulgar les *Normes* dictades per l'Institut d'Estudis Catalans. No he de recomanar una obreta que porta en sí mateixa la recomanació, i que, per lo demés, ha trobat l'èxit que mereixia. Lo que'm proposo ara és senyalar, per al meu amic i per al públic, les petites observacions que se m'ocorren sobre'l sistema ortogràfic popularitzat en aquell vocabulari.

Abecedari.— No'l crec castellanisme. Essent paraula erudita, hi hà les mateixes raons etimològiques i fonètiques

per a admetre-la en català que en castellà. *Abecé* se diu, igualment, en les dues llengües.

Si s'ha de dir *afusellar*, s'ha de dir *agarrotar*, i no *garrotar*.

La forma *agè* m' repugna. No penso usar-la mai. En tot cas seria *allè* (cf. *mullier*, de *mulier*, *fill*, de *filius*). La veritable correspondència catalana és el genitiu pronominal *d'altri*. Ex.: *pa d'altri* (*pan ageno*), cf. amb l'italià *altrui*, i el francès *autrui*.

Apoteòsic.—Ha d'ésser *apoteòtic*.

Arc-de-Sant-Martí.—Ademés d'aquesta forma popular, i de la forma galicista *arc-del-cel*, crec que podria acceptar-se la bella forma *Iris*, simple i clàssica.—Compari's la noble forma erudita i clàssica *Via làctia* amb la popular *Carrera-de-Sant-Jaume*.

Si s'ha d'escriure *berret*, s'ha d'escriure *berretina*.

S'ha d'escriure *Caïn*, i no *Caim*, perquè en hebreu acaba en *nun*, i no en *mem*.

Condamnar és forma viva i popular, a Mallorca, conforme a l'etimologia. Se diu *condamna* (verb) i no *condemna*. El substantiu corresponent més usat és *condamació*.

Consell correspon a *consejo*, i *concell* (d'on ve *conceller*) a *concejo*. Compari's *concili* amb *concell*, de *conci-liar*; i distingeixi's d'*aconsellar* o *consellar*.

Contrabàn, i no *contrabàndol*, que és castellanisme.—Sempre s'ha de dir *ban*, i no *bàndol*.

Creo preferible *convoi*, més etimològic, a *comboi*.—Cf. amb *canvi*, preferible a *cambi*, amb tot i apartar-se de l'etimologia.

Cubus, no m'agrada. En general me repugna l'acceptació de les formes nominatives llatines en *us*, de que tant s'ha abusat en català. Igualment me repugna *decòrum*. Per què no *decor*?—Per què no *Dionisi*, en comptes de *Dionisius*? Per què no *èben*, en compte d'*èbenus*, ademés de la forma alarba *banuç*?

Duquessa i *Duquesa*.—Si admetem *Duquesa*, també ens cal admetre *abadesa*, que en Rovira rebutja.—Realment, la llengua accepta una i altra terminació.—En Saroïhandy té un curiós estudi sobre aquest punt.

Élitre.—Pot acceptar-se també la forma *elictra*.

Endecasil-lab.—Aquesta paraula erudita s'hauria d'escriure precedida de *h*, com fan els francesos.

Escarabat, se diu a Mallorca, i no *escaravat*. Aquella forma s'adopta més a l'origen.

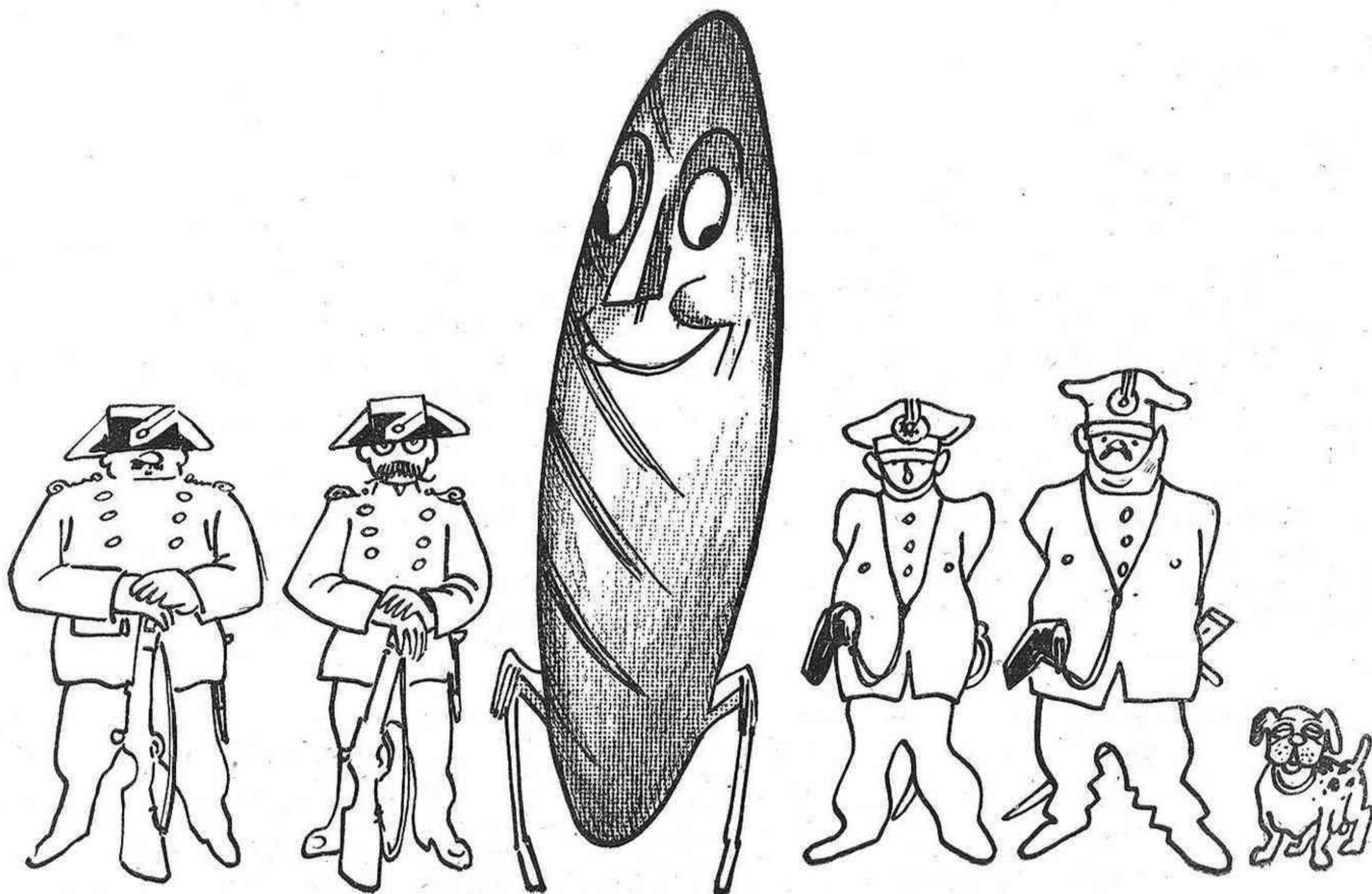
Creo preferibles les formes *esperó* i esternudar (*sternuere*) a les formes *esparó* i *estarnudar*, acceptades ja per en Pompeu Fabra en la seva imponderable gramàtica.

Tenalles, *tisores* i *tovalles* poden usar-se també sense l'*es* prostètic (*estenalles*, *estisores* i *estovalles*).

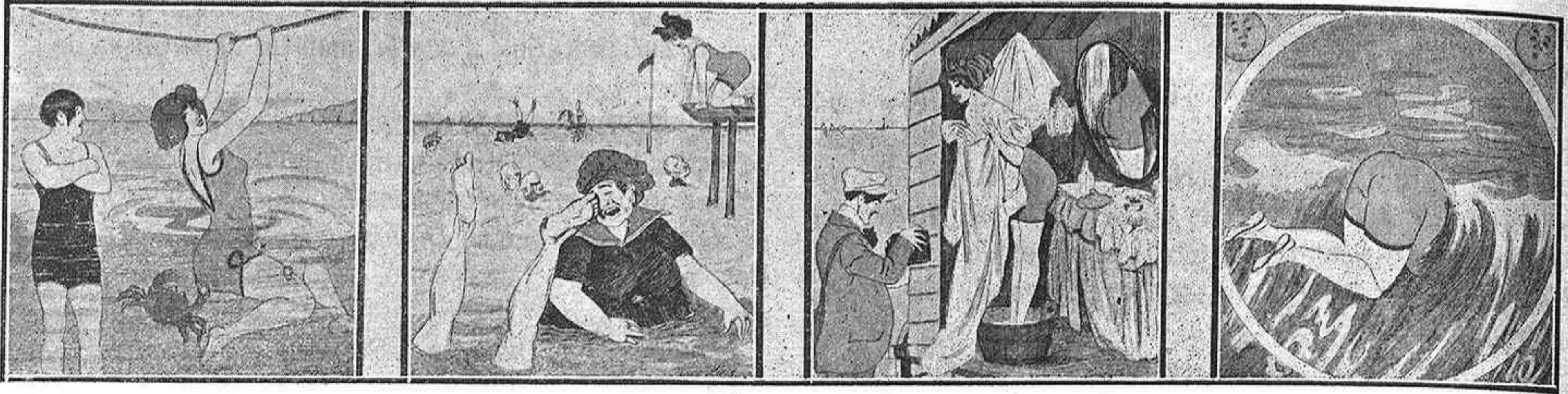
Feel es preferible a *fael*.

Femater no significa *estercolero*; sinó *barrendero* (*escombriaire*).

Fullaraca és preferible a *fulleraca*. Adopto la grafia d'en Fabra.

—Con tanto vigilar el pan bendito,
se nos abre... se nos abre... se nos abre...
de un modo extraordinario el apetito.

Galàpet correspon a *galápagu*, com a forma, però no com a significació; perquè *galápagu* es *tortuga*.

Ganfaró, *ganfanó*, són corrupcions de *gonfalo*, que hauria d'adoptar-se.

GABRIEL ALOMAR

(Acabarà)

Per Sant Jaume, melons

Així ho diu una famosíssima auca que antigament corria per aquí i que venia a ésser el dietari gastronòmic popular de Barcelona.

Per Sant Pau, tortells.

Per Sant Josep, matons.

Per Pasqua, mones.

Per Sant Joan, coques.

Per Santa Magdalena, l'avellana plena.

Per Sant Jaume, melons...

Però... és, en efecte, cert que actualment hi hà melons, per Sant Jaume, a Barcelona?

Al parlar de melons ja's comprendrà que no'm refereixo als valencians, sinó als nostres, als de la terra, a aqueixos soperbs melons de pell rugosa y clivellada que tan justa fama han donat a les hortes de l'Hospitalet, de Gavà, del Prat i d'Esplugues.

Ja poden vostès córrer mercats, parades de carrer, tendes i tendetes; els melons de la nostra marina, els gloriosos melons d'entranyes de sucre i mel, no apareixen per en lloc.

Vagin allà on vulguin, a tot arreu els succeirà lo mateix.

—Tenen un meló bó?

—De primera.

—Vull dir de la terra, del Pla del Llobregat...

—Ah! No; aquests són valencians.

—I doncs, els d'aquí, què s'han fet?

Els venedors no'n saben res. Ells, atents al seu negoci, juran i perjuren que'ls melons valencians són una confitura, i parin vostès de comptar.

I, no obstant, l'auca ben clarament ho deia:

«Per Sant Sant Jaume, melons».

Es possible que un document tant serio, com és una auca, i una auca consagrada per la tradició, falti així a la veritat?...

Intrigat per aquest fenòmen que calladament ve repetint-se, i agravant-se, cada any en proporcions aterradores, he volgut averiguar-ne les causes.

Per què no?... No tots—me sembla a mí—hem de dedicar-nos a descobrir estrelles amb cua o a inventar nous encenedors mecànics. També la «lenta, però progressiva» desaparició del meló de terra és assumpte que mereix ésser esbrinat i tret de les regions del misteri en que obstinadament s'oculta.

Ah!... Les suposicions que jo he arribat a fer per a explicar-me aquest enigma!...

Serà—m'he dit de vegades—que, de la mateixa manera que a la vinya li ha sortit la filoxera i el mildiu, als melons barcelonins els ha atacat un paràssit que'ls mata abans de fructificar?

Serà, potser, que'ls pagesos del Pla, seduïts per altres cultius de rendiments més profitosos, no'n planten?

Serà que Sant Jaume, com tot lo d'aquest país, està cronològicament desplaçat i els melons que, a tenor de les prescripcions de l'auca, haurien d'aparèixer ara, no vénen fins bastant més tard?...

Per fortuna un agricultor molt intel·ligent i molt home de sigle, va resoldre'm, dies enrera, el problema.

—La falta de melons de la terra, que desde fa alguns anys ve notant-se a Barcelona—va dirme—és deguda al ferrocarril.—

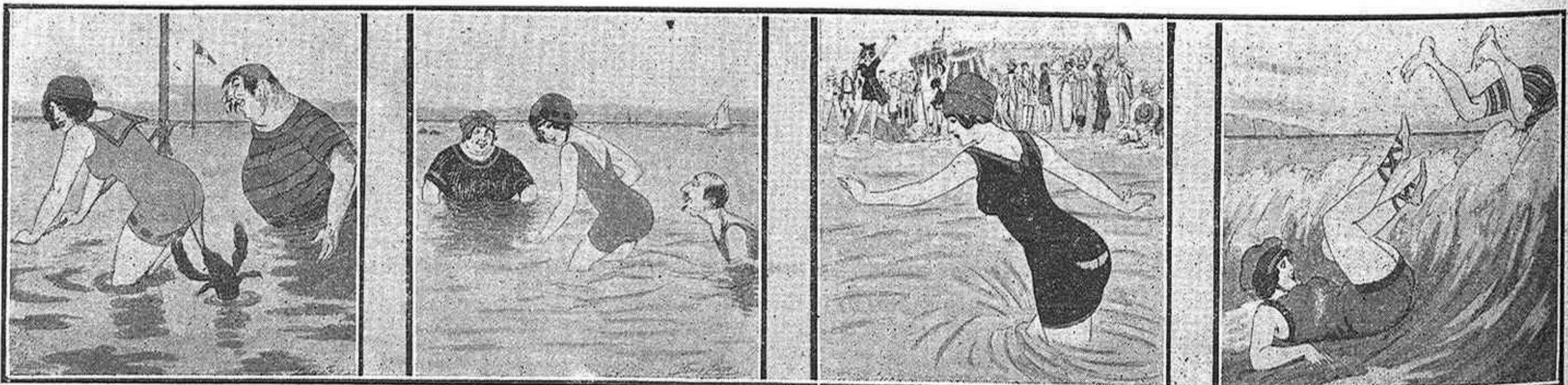
Confesso que aquesta introducció va deixar-me estupefacte.

—Al ferrocarril, justament?

—Sí, senyor. Pes més que busqui i es trenqui el cap, barrinant, no trobarà pas cap més causa. Es l'única.

—Cóm es això?

—Anys enrera, els pagesos d'aquests encontorns no conei-

xien altre món ni altre mercat que Barcelona. Cullen a son temps lo que la terra els produïa i, ben col·locat en el seu carro, venien a portar-ho aquí, per a treure'n lo que bonament se pogués. Que'ls barcelonins ho pagaven bé?... Millor. Que estaven desganats i n'oferien un preu irrisori?... Paciencia. No havent-hi altre mercat, què podien fer sinó emmotllar-se resignadament a les genialitats dels compradors de Barcelona?...

—I ara, això, no va així?

—No, senyor. El pagès ha descobert que a l'altra part dels Pirineus hi hà una terra que se'n diu França; que amb unes quantes hores de tren, els seus productes poden ésser col·locats a París, i a París els envia, ben embaladets, segur de que, per exemple, d'un meló que aquí hauria de donar-lo per trenta o quaranta cèntims, a la capital de França en treurà quatre o cinc pessetes.—

Què tal?

I vostès vagin entusiasmant-se amb el progrés humà i amb les meravel·les de la locomoció ferroviària...

Vès, als barcelonins, per a què'ns han servit tots aquests avenços i tots aquests perfeccionaments.

Per a deixar-nos sense melons.

MATIAS BONAFÉ

Mitja hora de fresca

Són les deu de la nit, i, a la plaça de Catalunya, la calor és, de debò, asfixiant.

Pujo a l'imperial d'un tramvia, dels que porten el número 22. Arrenca.

Realment, l'airet que proporcionen els cotxes d'en Foronda, en marxa, resulta, en aquest temps, una delícia.

A la poca estona passa el cobrador:

— On và, vosté?

— No vaig en lloc. Cerco fresca.

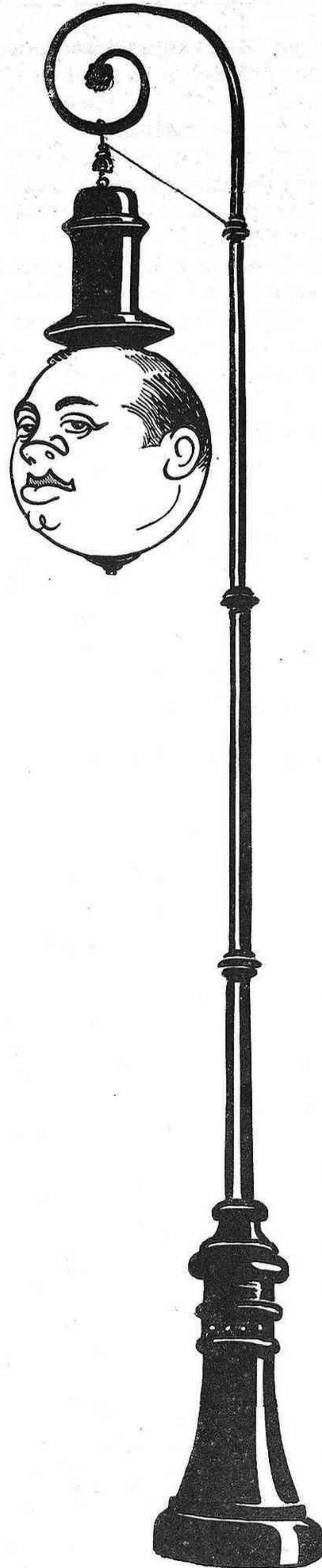
— Fins a la Bonanova?... Un ral.

— Teniu; no'n parlem més. Vinticin cèntims de fresca, i, si quedo content, ja'm podeu amanir els bitllets de tornada, perquè penso no moure'm del cotxe.

L'imperial del meu tramvia, desde la «Maison» fins a càn Pren-i-fuig, del carrer de les Corts Catalanes, va omplint-se de gent, d'una mena de gent que sembla buscar també la fresca, com jo mateix. Entre aquests passatgers hi descobreixo alguns coneguts: el doctor Botey, l'actor Rojas, l'indispensable senyor Torrabadella, que's troba, com Nostre Senyor, sempre, a tot arreu...

Sols resta buit el doble seient del meu davant, i, a la ratlla del carrer d'Aragó, passen a ocupar-lo un jove d'uns vintidós anys, moreno, barbut, i una xicoteta d'uns divuit, esprimatxada de rostre, però revinguda de tot lo demés: un tipet vistós que recorda la cèlebre matrona *República* d'en Tomàs Padró.

Amb l'escusa de que ella no caigui, víctima d'uns dels sotracs del tramvia a l'arrencar, ell, molt galant, amb galanteria d'intima confiança, l'agafa pel braç, i, apretant forta-

UN ARC DE PIC I PON

— Quan un home és regidó
dóna fum en lloc de llum;

però jo tinc la costum
de donar llum de debò.

ment, per a que tots els passatgers imperialistes vegem que alló és carn forta i molçada, la fa seure en el banquet, al cantó de la barana.

Sóc dèbil i envejós, ho confesso.

La meva atenció, des d'aquell punt, ja no està ficsa sinó en el maniobrar i en les dites dels dos caps-de-casa que acaben d'arribar. Sobre tot, en qui em ficso més és en ella, en la femella, perque s'ho val.

I Déu nos-en-dó de la barreta i la despreocupació de la tal parelleta deixada anar!... Fan i diuen com si no tinguessin ningú al davant; com si visquessin en un món apart, lluny dels altres calorosos mortals.

Parlen agafadets de la mà i acostant-se la cara, tant, que entre'ls pèls de la barba d'ell i el borriçol de préssec de la galta d'ella, no hi hà la distancia d'un gruix de paper de fumar.

A l'altura de la Travessera, ell ja ha passat la mà per sota'l braç d'ella.

No estàn ni un moment quiets.

A la plaça d'en Trilla ja's donen el béc, com dos colomnets enjogaçats.

I, des d'aquí en amunt, demanin.

Els ulls d'ell semblen llençar brases de carbó enceses.

La seva conversa, a cada instant, guanya en calor. Fa l'efecte de dos mistos de pet que's freguessin l'un amb l'altre.

El tramvia va fent el séu fet, i la parella, encarametlada, també.

Dels llavis de la moça n'ix un halè xafogós, estrany. El pit li batega amb un va-i-vé acompassat, com la manxa d'un ferrer de tall.

Els mots d'ell, plens d'ardencia a més no poguer.

Fins el silenci, en ells, és ardent i plè de càlides promeses.

Com més amunt và el tramvia, més fogós és el diàleg dels enamorats. A cada batzegada del cotxe se maseguen dolçament les carns.

Entre'l baixador de Craiwinkel i l'avinguda del Tibidabo, puc arribar a pescar un petit bocí del xardorós diàleg:

—Noia, sembles un forn!

—Un forn?... Doncs, mira, ara els forns fan vaga...

—Deixa't de xistos. Vols dir que no tens febre?

—Cunillera.

Arribem a la Bonanova. Jo no'm puc aguantar més, i baixo.

El senyor Torrabadella em diu:

—I doncs, que no'ns entornem avall, avui?

—Sí; però he determinat anar a peu... Pot-ser tindrè més fresca.

FRA NOI

LA CREMA

—No tingui por: ja aniré amb compte; no se'm vessarà gota.

—Ai, pobre de mil... Ara'm vé el singlot.

UN PARE-NOSTRE

La setmana passada, en la «Maison Dorée», els jaumistes varen celebrar un àpet. El motiu de l'àpet era, segons sembla, l'haver sigut absolts els encartats pels fets de Granollers.

Donat que a casa nostra tot ho celebrem amb àpets, i que aqueixa costum s'ha arrelat tant que ja l'àpet no sembla coronació d'una obra, sinó finalitat de l'obra, no hi hà res que dir respecte a l'acte en sí dels jaumistes barcelonins.

Mes, espereu-vos, els jaumistes mai fan les coses tant ben fetes que no hi hagi un punt esgarrifós. Lo esgarrifós, en el banquet dels jaumistes, fou que, suprimits els brindis, no com a mostra de bon gust sinó com a senyal de dol per a estar a frec del quart aniversari de la mort de Carles VII, als postres, després del xampany, començaren a dir pare-nostres. Un per a l'ànima del seu rei, un altre per a l'ànima del carlí occit en justa defensa pels radicals de Granollers, i un altre per a en Massó, radical mort per ells en aquella gloriosa diada.

Deixem apart l'unció i fervor amb que degueren ésser dits aquells pare-nostres en l'hora més impietosa de la vida, quan el ventrell, ple de menjars forts i de vins forts i espumosos, embolcalla l'esperit d'onades sensuals, d'un optimisme irreverent, i ficsem-nos sols en la finalitat pràctica d'aquelles oracions.

Què's proposaven els carlins de la «Maison Dorée?».

No'ls hi seria pas fàcil, als mateixos comensals, respondre categòricament a tal pregunta. L'eficàcia d'uns pare-nostres, eixits d'un lloc tant profà i tant pantegreulit com el menjador de la «Maison», sobre unes animetes del purgatori, és més problemàtica que'l dret que a la corona d'Espanya pugui tenir l'il·lustre don Jaume.

Ens imaginem l'estupor de les tres ànimes, al rebre l'almoïna i al saber d'on venia. Si eren al cel, quin tip de riure per inútil, si eren al purgatori, quin poc grat per lo escassa i insincera, i si eren a l'infern... «quan fou mort el combregaren». Ademés, volem dir que tots els que resaven sabien positivament lo que deien? No n'hi hauria algú que, en lloc de demanar al Senyor «el nostre pa de cada dia», no li demanés el plat del menú que més havia del'lectat el seu paladar?... Perquè això de demanar pa quan s'està ben tip de viandes, àdhuc ens sembla un poc violent i exposat a que la súplica es faci de mala gana, amb un si és no és de repugnància física.

Tots els cristians, fins els més pagesos, resen abans de menjar, perque saben que'l ventrell buit aviva la devoció. Els jaumistes, aquest cop, han demostrat una deplorable pressa. Primer han procurat satisfer la seva gana fisiològica que la probable fam de goigs ultraterrens que arbora a les ànimes dels difunts.

Els tres pare-nostres, després del banquet, ens fan l'efecte de tres galetes ficades a la butxaca per als nins que reclamen al papa una insignificant participació de les seves disbauxes de golós.

—Hola, Antonet!... No sabs res per a treure'l singlot?
—Prou!... Ja veuràs, distreu-te, que't donaré un surt.

—Brrrrrrrom!... Sarsaparrilla!... Llamps i trons i pedregada!..

apa.

En quant al pare-nostre dedicat a l'ànima d'en Massó... hum!... Primerament, per un jaumista, no és pas una cosa ben probada que un radical pugui tenir ànima. Lo que està probat—i els de la «Maison Dorée» suposem que ho sabrien millor que ningú—és que aquella ànima va ésser enviada a l'altre món directament per ells. L'ànima d'en Massó té poc que agrair-los-hi. Aquest pare-nostre de postres se'l podien haver estalviat no usant la browning homicida. És pagar massa barato un gust sàdic, dir entre dents, distretament, una breu oració després d'un sopar de fonda.

Si per un moment, aquell pare-nostre, fou tingut, pels que'l deien, com una mostra de generositat a l'enemic—que tot això és possible en un jaumista—anaven molt errats. És senzillíssim ésser generós d'aquesta manera. Quan la justícia acabava d'absoldre, quan l'acció lliberadora d'uns advocats havia tingut un felix coronament, i es celebraven amb joia aquests dos fets—no se sabrà mai si el primer era conseqüència del segon o si el segon ho era del primer, lo que en realitat no és pas lo mateix,—un pare-nostre d'excés, pel que està acostumat a dir-ne, no significa gran cosa. És un minut de parar la masticació. Quan s'acaba d'escapar d'uns quants anys de presiri, una espera així deu considerar-se lo més insignificant de la terra.

Fins suposant—i el suposar no és afirmar, ni en aquestes planes ni en les de *La Trinchera*,—que entre'ls comensals hi hagués el que va enviar an en Masó a ésser jutjat abans d'hora per l'Eterna Justícia; fins aquell, i aquell més que ningú, diria de bon grat el pare-nostre a canvi de trobar-se en la del·lectable digestió d'un àpet succulent, entre amics i defensors, en un hotel de moda, en les portes del qual no hi han reixes ni guardians i té lliure sortida a l'irresponsabilitat decretada.

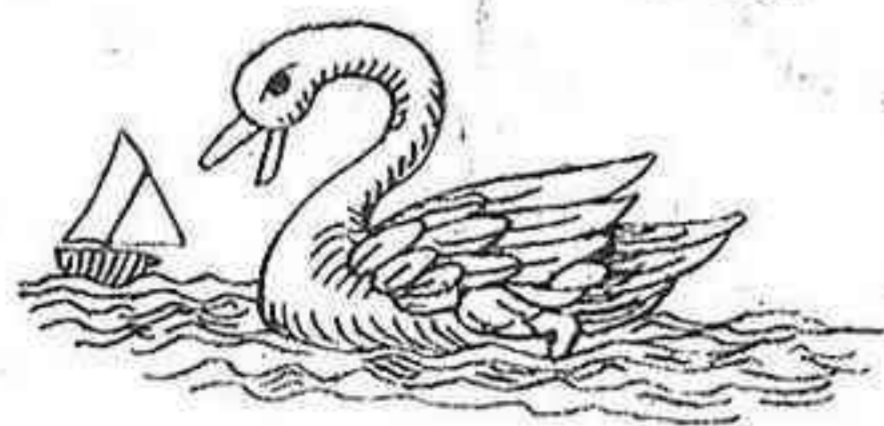
Si nosaltres fossim maliciosos, tal volta podríem trobar un refinament sàdic en aqueix pare-nostre; una mena de malaltia fruïció en recordar, per medi del reç, en la pau sibirítica d'un llevant de taula, el pler criminós d'ovirar com cau ensagnantat un germà nostre.

D'ésser malvats, nosaltres, podríem treure, de lo fet pels jaumistes en la «Maison Dorée», una detestable conseqüència moral: la de que una agressió col·lectiva, en la qual se mata impunement, pot tornar a cometre's amb el sol fi de menjar en comunió una vegada a l'any i reçar un pare-nostre com a ostensible mostra d'una magnanimitat cristiana excepcional.

Caldria, doncs, substituir allò de «*perdoneu les nostres culpes com nosaltres perdonem als nostres deutors*», per «*PERDONEU LES NOSTRES VÍCTIMES COM LA JUSTICIA DE LA TERRA ENS PERDONA A NOSALTRES*».

I llestos.

ROBERT MESTALL

De Câ la Ciutat

Qui mana, mana, i no hi valen resistències. Al burgès li ha passat per la berretina que un servidor anés a la Casa Gran per a tafanejar, i a la Casa Gran s'ha dit.

I cregueu que'm fa una rabia!...

Deixem-ho córrer; endavant.

Doncs, sí; jo pensava eabravar-me, escrivint les vides paral·leles entre la Cuca i en Mir i Miró; entre en Lladó i en Cagueres; entre l'auster *lato* Lluhi i l'aigualit Abadal; coronant el meu monument literari amb una biografia perfectament documentada del gran, de l'insigne, del mai prou ponderat capítol dels radicals, senyor Serraclara.

Ell, amb la seva panxeta; ell, amb l'eloqüència; ell, amb aquell somris, hauria portat a la memoria de tots, els versos que'l plorat i desconegut mossèn Cinto dirigia al rei de reis, el Don Jaume d'en Pitarra.

«Quin pedestal per l'estatua!

pel gegant quin mirador!»

I és veritat; per a l'estatua del senyor Serraclara, la biografia dels seus complix hauria estat un veritable pedestal, i els horitzons i ensenyances que pujant-hi hauria trobat, i desde dalt descobriria, serien, què un mirador!, un aparador de cân Masriera, tot plè d'or i pedreríes.

Sempre pel bé de la ciutat. Això és cosa entesa.

Ademés, aquesta setmana ha sigut la de Passió per als que tenen feta la resolució de municipalitzar-ho tot. Les besties maleides de la «Lliga» se'ls varen posar davant, i, com que això del *lliguero* té les potes més fortes que un brau d'en Pau Romero, entre mirs i mirons i llardons, vull dir lladons, van tenir de tirar més despèls que'l *Gallo*, quan li van males.

Per fi, morí la bestia maleida de l'oposició.

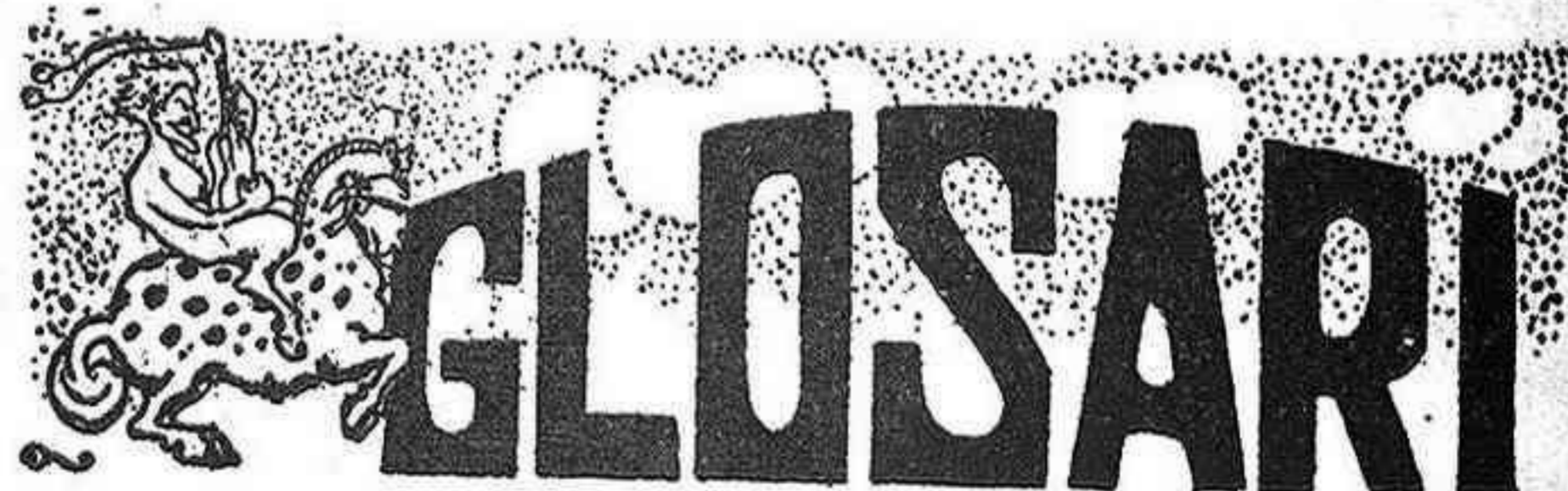
Mercès al treball dels mai prou alabats concellers de Barcelona, tindrem aigua, tindrem llum; lo que no tindrem seràn pessetes.

Però és igual.

Ja hi haurà qui tindrà torre.

I res, prou; que van a començar la sessió.

EL QUEFE DELS REFORMISTES

EL DRET A LA NATURALESA

No hi hà pas goig més gran al món que'l saber-se aprofitar dels beneficis de la magnànima Naturalesa; i, d'entre aquests, sobre tot a l'estiu, gaudir-se de l'aigua «fresca i regalada» de les fonts ombrívols.

Però se'ns ocorre una pregunta: Tots, absolutament tots, hi tenim dret a la Naturalesa?

L'altre dia, a una font boscana de prop de Barcelo-

ANIVERSARI

Commemorant la setmana gloriosa.

na, una d'aqueixes fonts rústegues, amagades entre esbarzers i protegides per aubes, alzines i pins, que són, dominicalment, la joia de nombroses famílies d'obriers i menestrals, s'hi presentà una colla de galifardeus amb l'intent de fer-hi la costellada.

Arribaren assedegats, i, a l'arribar, begueren; però, en comptes de beure l'aigua clara d'aquella hermosa font que'ls la brindava tant gemada i tant pura, begueren vi calent i espès d'unes greixoses bótes que portaven.

—L'aigua per als bous!—digué el més vell.

I un altre d'alt i gros, l'atleta de la colla, com aprobant lo dit pel company, després de fer voleiar una gruïda tranca, la va rebotre amb furia contra'l broc de la font.

El canonet de plom, que sortia uns tres dits de la roca, caigué fet a bocins.

Una rialla general, tant grassa com estúpida, coronà l'acció de l'hèroe.

No contents amb això, endinsaren un tascó, una branca de pi, en l'orifici de l'aigua, apretant-lo, clavant-lo tant fort com varen poguer, fins que no va sortir-ne gota.

Després de menjades les costelles, la colla de galifardeus se'n anà; no sense deixar, per a mostra, al mig de la placeta de la font, una indecència.

Demà, a l'adonar-se de la proesa d'uns quants, l'amo del bosc, el propietari, es voldrà guardar la font per a ell tot sol, i tancarà la finca amb espino artificial, amb la sana intenció de no deixar-hi apropar a ningú.

Farà bé?... Farà malament?...

Estarà en el seu dret, l'amo, al servir-se el de la *Naturalesa*?

Lo positiu és que aquells quatre galifardeus incivils privaran a dotzenes, a centenars de famílies d'obriers i menestrals de l'immensa joia d'estimar, dominicalment, la font ombrívola; a gent decenta i curiosa que, quan trobaven el broc de la font trencat, sabien col·locar-hi ells mateixos un canonet de canya o una fulleta d'alba per a que fés el rajolí...

Traslladem aqueix problema elemental, però transcendentalíssim del dret a la *Naturalesa* al benemèrit Institut d'Estudis Catalans, que ara acaba de publicar un extens volum parlant del «Moviment estacionari d'una corda» i de la «Sinopsis de los Ascaláfidos».

I, si el problema no és de l'incumbència dels de l'Institut, ells que tenen bo amb la Diputació, farien, no obstant, una obra de caritat traslladant-lo als moços de l'esquadra.

XARAU

LICEO.—L'Empresa comença a fer propaganda de la bona per al grandíós aconteixement que representarà l'estrena de *Parsifal*. A tal objecte ha organitzat un concurs de cartells anunciadors de la famosa obra wagneriana, al qual podran concórrer tots els artistes, pintors i dibuixants de la nostra terra. El premi és de cinc-centes pessetes i un «passi» per a tota la temporada.

Esperem que aquest certamen preparatori tingui forsa èxit; un èxit precursor del que ha de proporcionar a l'Empresa la serie de representacions del *Parsifal* en projecte.

NOVEDADES.—Amb el drama en quatre actes, *Fuego fátuo*, de l'ignasi Iglesias, va inaugurar l'Enric Borràs la nova serie de representacions en castellà.

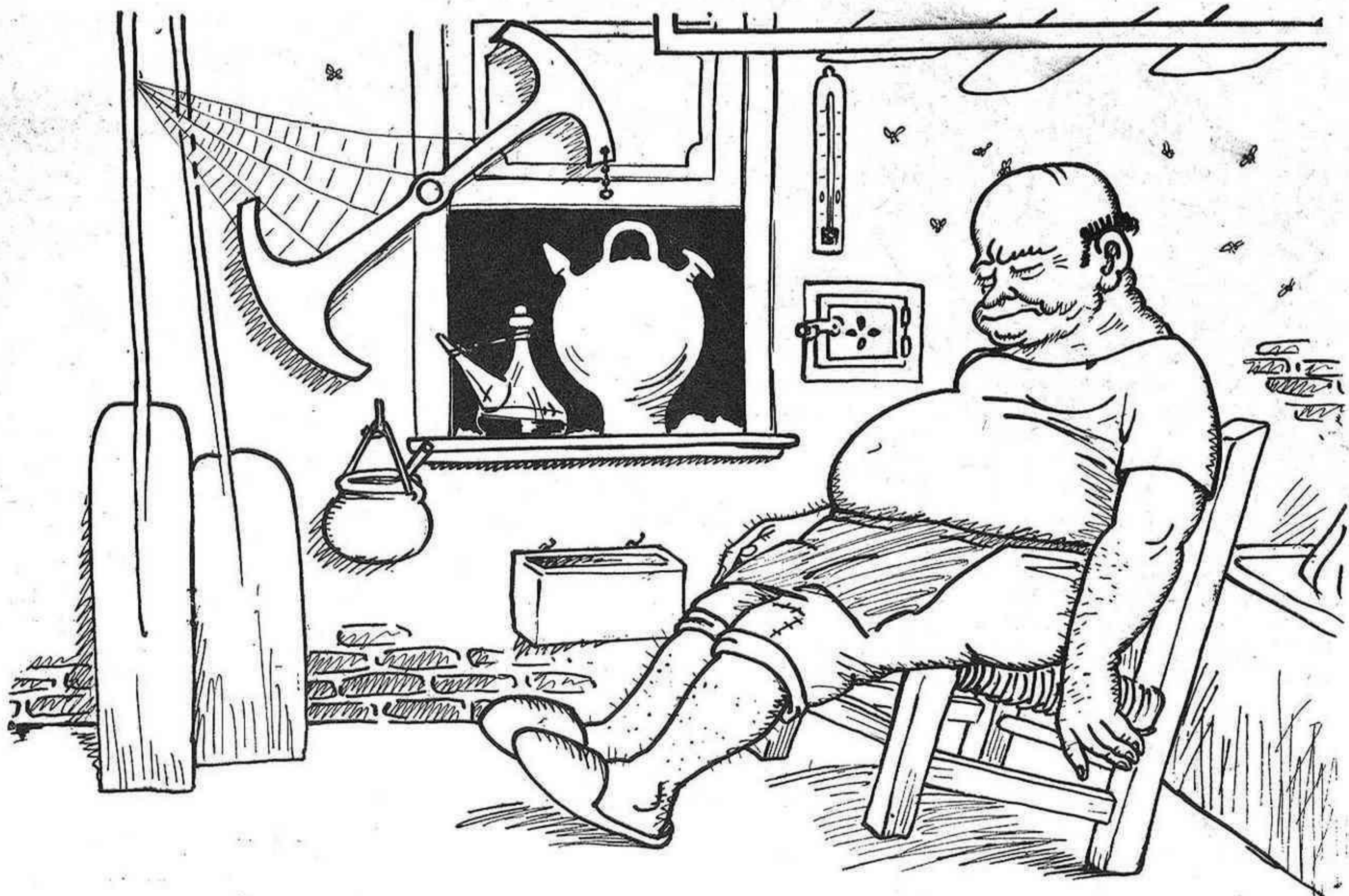
Quan aqueixa obra va estrenar-se en la llengua original, fou jutjada, segurament, en aqueixa mateixa secció; no creiem, doncs, que siga ara l'hora d'alabar-la o desalabar-la. El públic que, apassionat o desapassionat, resulta ésser sempre el suprem i el veritable *judice*, ha tingut ocasió d'anar dues nits al «Novedades» a observar i a opinar, amb la sinceritat i l'ingenuïtat que li són característiques.

Lo interessant d'aqueix desenterrament fou, per a nosaltres, la traducció o versió castellana, deguda al distingit escriptor

DAVANT LA RELIQUIA

—Oh, bestia fera, tu que coneixes tot l'immens poder del nostre «Gallo», prega per nosaltres!...

EL PATRO FORNER

—Ara vès, qui havia de dir-m'ho, que un jorn posaria l'aigua a refrescà, al forn!

i popular crític don Frederic Urrecha; i amb les dues mans al pit hem de manifestar que la seva tasca va semblar-nos honrada i feta a consciència, delicadament i amorosament, com cal a un treball literari d'aqueixa índole.

L'interpretació, discreta per part de tots, i sobresurtint, naturalment, el primer actor senyor Borràs i la senyoreta Adamuz.

—Dilluns degué anar la primera de *Alma muerta*, d'en Guimerà.

La setmana que vé donarem una xica impressió de la manera com ha sigut interpretada per nostre genial artista i els seus companys.

CÓMICO.—Sembla que, per fi, l'amic Bergés haurà ensopegat una obreta de consistència, amb prou força per a atraure desocupats cap al simpàtic teatre del Paral·lel.

Al dir això volem referir-nos a *La última pel·lícula*, una revista en un acte, lletra de Lluís Larra i solfes dels populars Valverde i Torregrosa. Sense que l'argument sigui cap primor —doncs donat l'agotament general d'assumptes,—en això no hi hà que pensar-hi, l'obra s'aguanta perfectament, gracies a l'abundor de números originals que's fan aplaudir per la seva novetat; i gracies, també, a la musica, que és molt aixerida i d'agradable caient, al punt de guanyar-se el *bis* quasi tots els fragments.

Com és costum en aquella casa, l'obra ha sigut presentada amb gran cura i sense mirar-hi gastos.

Els intèrpretes, ajustats; i les senyores, sobre tot, molt ajustades... i molt cenyides.

Una felicitació a tots plegats.

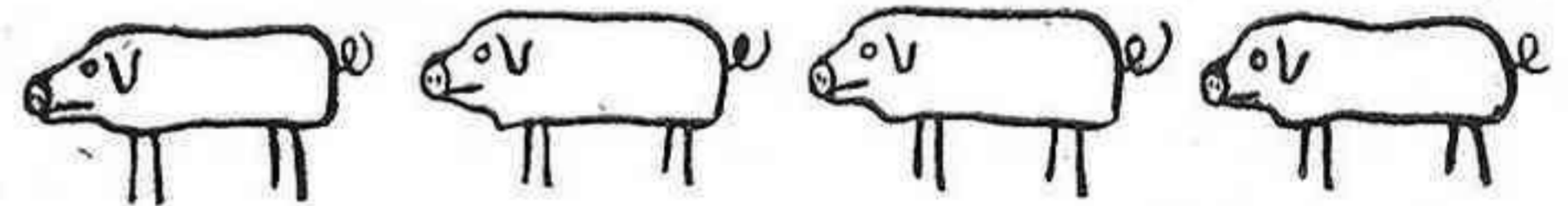
BOSQUE.—Els rossinistes estan d'enhonorabona. Poder sentir un *Barbero* ben cantat, en mig d'una frescal temperatura i per pocs diners, és una cosa que no's veu gaire sovint i que, quan passa, cal aprofitar-ho.

Els rossinistes exigents, per això, juren i perjuren que la admirable Cassani no té prou *talla lleugera* per a arribar a la

espiritual figura musical, joganera i esquerra de la protagonista de *Il Barbieri*. No obstant, confessem que, apart el tipu, el rossinyolet del «Bosc» canta la seva *particella* amb art i enteniment.

—Per a dimèrcres hi havia anunciats alguns debuts d'artistes completament nous a Barcelona.

Veiam si algùn d'ells resultarà un bon canari, i així tindrem aviat *Certamen pajaril*.

Del jardí dels humoristes

EL DESPERTAR DEL 22

En el despatx de la fonda on jo m'hostatjava, hi havia una piçarra, en la qual els viatgers que tenien de marxar, hi anotaven l'hora justa que volien ésser despertats.

Mes jo, com que sento horror als desvetllaments amb sobresalt, fa temps que tinc el costum d'escriure a la piçarra, a més de l'hora, no el número del meu quarto sinó els corresponents a les habitacions del costat.

Per exemple: jo tenia el quarto número 21; doncs vaig escriure que despertessin a dos quarts de set en punt als números 20 i 22.

Bon sistema perquè el desvetllament em resulti mancat de

EL MON DONA VOLTES...

Els entusiasmes d'ahir.

violència, i truc que recomano als senyors viatgers que pateixin dels nervis.

Aquella nit, en la fonda, va transcórrer calmosa i rublerta de somnis blaus.

I vet-aquí que per allà a dos quarts de set, començo a sentir una xerrameca al quarto del costat. Era el senyor del 20, que cridava:

—Voleu fer el f... favor d'anar-vos-en i deixar-me tranquil?... Què se m'en dóna, a mí, que siguin les sis i mitja, troç d'animal!...

Jo, assegut ja al llit, no'm podia aguantar el riure. Vaig començar a vestir-me, com si tal cosa.

Respecte al número 22, la cosa encara va resultar més còmica.

El cambrer vinga trucar a la porta: pam!... pam!... pam!...

—Eh!... Qui hi hà?—va dir el senyor, de dintre.

Aleshores jo, aplicant l'orella a la paret, vaig escoltar amb molta atenció.

—Ja són dos quarts de set!—va cridar el cambrer.

—Ah, sí?... Dos quarts de set?—va preguntar el del 22.

—Sí, senyor. En punt!—

El cambrer va allunyar-se, i el meu veí de quarto va continuar, parlant sol:

—Dos quarts de set?... Però què diantre havia de fer jo, a dos quarts de set, que no me'n recordo?...—

I l'home's va anar vestint, al mateix temps que jo, tot murmurant a cada estona:

—Dos quarts de set?... On haig d'anar, jo, a dos quarts de set?...—

Vàrem sortir al vestíbol de la fonda, simultàniament. Era un

senyor d'aspecte tranquil, manso; però en aquell instant sembla va pres d'un estrany esverament.

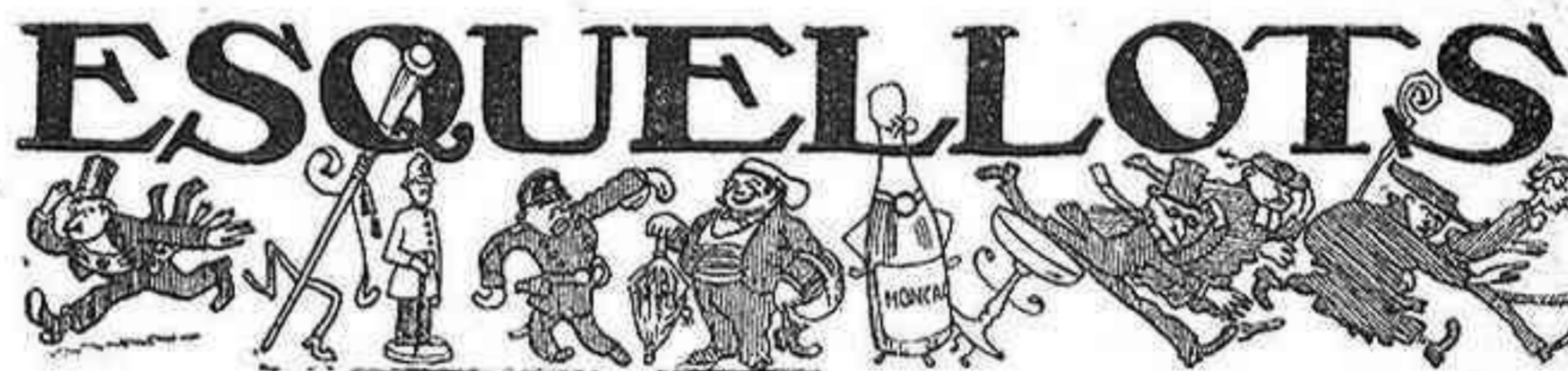
Un cop al carrer, jo vaig córrer a l'estació, per por de que m'escapés el tren; però encara vaig girar-me dos cops a contemplar al desdixat 22.

S'estava al mig de l'acera, amb els ulls fits al cel, com preguntant als núvols:

—Dos quarts de set?... Què rediable havia de fer, jo, a dos quarts de set?...—

Pobre 22!

A. ALLAIS

AMB espanyola satisfacció ens enterem de que la feina que'ls Gallo realitzaren darrerament a Barcelona ha sigut calificada pels intel·ligents d'excel·lentíssima, arxi-colossal i superior a tota ponderació.

I de goig no cabem a la pell. Els presumptuosos soldats que's passegen per Tetuà, semblant-los que fan alguna cosa, ja poden retirar-se.

No'ls necessitem per a res.

La patria està salvada.

Aixuguin son plor les mares vulgars que no han parit *dies-tros*, i cantem, amb en Morera:

I ELS IDEALS TAMBÉ

Els entusiasmes d'avui.

*La patria és sempre jove!
La patria no mor mai...
mentres li restin hèroes
de la raça dels «Galls».*

A instancies de la «Societat Protectora d'Animals i Plantes», el senyor Governador ha ordenat a l'Inspector de Seguretat que circuli les oportunes ordres per a que no siguin permeses les baralles de goços i galls.

Ignorem en quins preceptes de la llei s'apoiarà el senyor Francos per a privar aquestes batuces i continuar permetent les d'homes amb braus.

Si els galls i goços tinguessin el dò de la paraula i pensessin com els homes, segurament que d'aquesta prohibició en dirien una arbitrarietat, i en protestarien.

S'han acabat aquells títols cursis i virtuosos dels periòdics d'abans: *La Justicia*, *La Verdad*, etc.

Ara n'ha sortit un, d'idees avençades, que porta per títol *La Ira*.

I seria molt fàcil que, per esperit d'imitació, els revolucionaris de trenta pessetes el cobert, ne publiquessin un altre que's digués *La Gula*.

*I així, anant sortint periòdics,
en lloc de grans ideals
i grans virtuts, sortirien
els set pecats capitals.*

EN el poc temps que funciona aquell divertit divertiment del Saturn-Park, que'n diuen el *tubo de la risa*, hi han pres mal varies persones i dos o tres regidors.

O, si voleu, dos o tres regidors i varies altres persones. Admirable!

No tenen res més que fer, aquests senyors concejals, que anar a fer putxinel·lis al *tubo de la risa*?

Trobeu que està bé que l'honorabilitat d'un concejal se'n vagi de patarotes per fer riure al públic?

Encara no'l fan riure prou en les sessions municipals?

Ja cal que'ls tinguem presents, a aquests concellers de per riure.

Però no per a quan tinguem de fer regidors, sinó per a quan necessitem pallassos de circ.

COSES de Barcelona.

L'altre dia va anar un noi a «La Catalana», sollicitant que obrissin el gas de casa el séu principal, i, perque aquest en la fulla corresponent va posar-hi que vivia al carrer de Roger de Lauria, li varen respondre que no hi anirien si no precisava bé si aquell carrer volia dir el de Lauria o el de Roger de Flor.

El xicot, per sortir de dubtes, se'n va anar a mirar les plaques de ferro esmaltat que hi hà a les cantonades i va veure que la del séu carrer deia així:

Calle de Lauria

Carrer d'en Roger de Lloria

I allavors no va sapiguer com ho havia de dir, per a que l'entenguessin.

I tenia raó.

Tampoc sabem nosaltres perque en les plaques indicadores d'aquell carrer, a baix ha d'haver-hi el *Roger* i a dalt no.

Es que en l'un lloc hi sobra, o en l'altre hi manca?

No'ns ho podria aclarir, això, l'Ajuntament?

LA LLUM I LA FOSCA

—Deus recordâ, amic Lluhí,
que un dia l'aigua va unir-nos...
—Sí, prò ara's tracta de llum
i no podrem avenir-nos.

VERITAT és que de 1909 ensà, la sang se'ns ha tornat molt torera.

Una de les primeres coses que va fer l'infanta, al trobar-se a Barcelona, va ésser assistir a dues corrides de toros.

I al treure el nas, l'altíssima senyora, en la llotgeta, els *aficionados* li feren una sorollosa ovació.

No hi hà que fer-ne gran cas, per això, dels nostres *aficionados*; són bastant bromistes.

Posats a aplaudir, lo mateix aplaudeixen a una tia del monarca que a un governador ex-republicà.

L'altre dia va inaugurar-se en el carrer de la Canuda un gran establiment de calçat a mida; la direcció artística del qual va córrer a càrrec del senyor Vilaró Esponellà.

Dit establiment, propietat del senyor Bayés, és una elegant mostra de decoració moderna i de gust refinat. Per fruir del seu cop de vista, val la pena d'espantillar sabates i anar-hi a pendre mides.

El senyor Vilaró Esponellà ha demostrat que, fins tractant-se de coses pels peus, sab on té la mà dreta.

PROCEDENTS de Puerto-Rico han arribat a Barcelona la celebrada primera actriu donya Concepció Llorente i l'aplaudit galà Lluís Blanca.

Porten feta una brillant campanya per Amèrica, havent conseguit, sobre tot, encoratjadores victòries en algunes poblacions de Cuba i de Panamà.

Benvinguts siguin, de retorn a caseta, els simpàtics artistes catalans.

UNA notícia oficial, sortida de Cà la Ciutat:

«El senyor Alcalde ha donat l'ordre de que s'escombri el carrer de l'Acequia Condal».

Saben què vol dir això, en terme municipalesc?

«El senyor Alcalde permet que'ls restants carrers de la ciutat segueixin plens d'escombraries».

Perque suposem que no ignorarà el senyor Alcalde que són pocs els carrers que no n'hi hagi.

I ara que parlem d'aqueixa *olorosa* materia. Ja s'han ficat en els nous carretons destinats a recollir i conduir les deixes de la màquina escombradora?

Són uns cotxets voltats d'enreixat metàl·lic, que duen uns grans pots de llauna (?) en els quals s'hi fica la broça recollida.

Ningú diria que'ls tals veïcòls fossin destinats a les escombraries. Semblen fets, més aviat, per a repartir llet a domicili o per a vendre mantecados a la quitxalla.

Diu que'l model és novíssim i que al estranger s'estilen molt.

Nosaltres creiem que són massa petits. Al costat dels nostres pilots d'escombraries, els carros recollidors semblen cotxes de fira.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imp. La Campana y L'Esqueïlla, Olm, 8. Barcelona

EL LEMA DEL PRESIDENT

— La qüestió és anar tirant.